

"КУЛЬТУРА І ПОБУТ" № 7, ст. 4-5, X. Субота 18 лютого 1928 рік
/Додаток до газети "Вісті"/

МИСТЕЦЬКІ СИЛУЕТИ

Остап ВИШНЯ

ЛЕСЬ КУРБАС

Лесів Курбасів мистецький силует...

Да-а-а...

Мені оце як тому дідові:

- "Діствительно... Под"іжаю! Так, як до соломи..."

...Ухониш хіба його, отой Лесів Курбасів силует?

Хіба тільки так... "як до соломи"...

х х
х

.....
Із Курбасового життя та в його мистецької праці вважаю за безперечний такий факт. Коли Лесева мати 1887 року чекала на маленького Леся тоді саме в бувшій Російській імперії від усіх руських і вкаїнських і театральних, і нетеатральних критиків ударили до Самбора /Західня Україна/ телеграму:

-Утримайтесь, бо в нас уже Всеволод Мейерхольд у коні граються!

Ванда Адольфовна /так звуть Л.Курбасову матір/, прочитавши ту телеграму, сказала:

- Ой, дайте мені спокій!..

І народила Леся.

Викунали Леся Курбаса, сповили й поклали на ліжку.

І моментально ж із бувшій Російській імперії прилетіли руські й українські, і театральні, і нетеатральні критики, подивились на немовлятко й пхикнули:

- Пха! Двоє очей! У Всеволода Мейерхольда вже кілька років, як двоє очей!

- Пха! Кричить: "Ква! Ква!". Наш Всеволод Мейерхольд уже кілька років тому кричав: "Ква! Ква!"...

А потім усі хором:

- На-а-а-слідую Мейерхольда!

На цей момент нагодився Лесів батько, відомий у Галичині актор Степан Янович /так він звався по сцені/, побачив усіх із бурної Російської імперії руських і українських і театральних, і нетеатральних критиків і сказав дві слова...

Я не пригадую тепер точно, які саме слова сказав актор Степан Янович, але після його тих слів руські критики проказали:

- Нельзя не признаться, хотя і должны сознаться "...

А українські критики ізрекли:

- "Точ в одного боку, так за те ж і в другого боку..."

І зникли.

А Лесів Курбасів дід, уніятський священник, надів дзвон, поклав ладаном і проспівав:

- "І їде путь, і рекуть всяк вол глагол на ви лжуче мене раді. Радуйтеся і веселитесь, критики, яко мѣда гаша многа в редакціях"...

Дячок смикнув Лесєвого діда за рясу:

- Егомосьце! Ви ж текст святий переплутали!..

- Мовчи дяче, - сказав Лесів дід, - хоч і переплутав, та за те ж правда!

х х
х

Лесь Курбас росте.

Іздить /власне: "Його Іздять"/ з батьками акторами по Галичині.

А коли доріс він аж до двох років віку - він уже грає на театрі.

У Курбаса в той час не було ще зовсім ясного й точного уявлення про суть і перспективи театрального мистецтва, хоч він і був активним його робітником, бо вже, як він каже, "зображував" не то "весну", не то "новий рік"...

Режисірувати Лесь Курбас почав, коли йому стукнуло шість років. Ставив він якусь "мелодраматичну еспаніяду". Це щось на манір Марко-Терещенківського "Небо горить".

Курбас тоді ще не був знайомий ні з Патрицьким, ні з Меллером, - одже доводилось йому самому поратися з оформленням. За фактуру правили мамині панчохи /трикоф/, еспанським плащем були мамині пелерини, жовтою підшивкою навиворот. Глядач-позабонезментний, - єврейські діти з половини містечка.

Глядач захоплений. Критика - стримана, бо сильно постраждало оформлення...

Учився Лесь Курбас спочатку вдома, потім у гімназії, потім в університеті в Відні й у Львові. Університет закінчив 1911 року...

В гімназії вже пішли вистави частіше...

Тої ж таки пори /гімназійної/ тричі, втікав до театру. Тричі його з того театру вертали...

- Чи били за це, питаєте?...

- Не говорить. А допитуватись незручно.

Очевидно били, коли все своє життя він присвятив театру. На університеті Лесь Курбас засновує драматичну секцію Українського Студенського Союзу... Тут він і режисер, і актор.

А в 1911 року - терниста дорога активного робітника на ниві українського театрального мистецтва.

1911 рік. З "Гуцульським театром" Гната Хоткевича мандрівка по всій Галичині.

В травні 1912 року дебют в театрі "Українська бесіда" в "Марусі Богуславці" /роль Султана/.

Курбас уже справжній актор.

Курбас уже не Курбас, а Каренін /"Живий труп"/, Гетьман Дорошенко-/"Сонце Руїни"/, Корній /"Чорна пантера"/ і т.ін. і т.д.

Курбас співав в операх, грає в оперетах, фарсах, класичній драмі...

Війна. В Тарнополі Лесь Курбас засновує із студентів, гімназистів та з акторів професійну трупу, же і режисірує й грає...

У квітні 1916 року М.К.Садовський, не подумавши як слід, запрошує Лесю Курбаса до Києва, до свого театру...

Помилка та М.К.Садовського сильно відбилась на всій подальшій історії українського театру.

Бо того ж таки "рокового" 1916 р. кілька ентузіастів на чолі в Лесем Курбасом заснують студію молодого театру, що в неї "пішли єсть" і Березівці, і Франківці, і Шевченківці, і Одещане, і Занківчане і багато ще "мертвих і ненароджених" українських театрів.

Коли б М.К.Садовський був знав, що в того всього вийде, він би, вадрівши тоді, що Лесь Курбас переїздить кордон бувшої Російської імперії, - він би шиттю гукнув голосом-сурму:

- Хлопці, по конях!..

І ррррозрубав би Лесю Курбаса аж до кульбаки...

Не зробив цього - сам винний.

х х

х

Нова доба театральна.

Картина далі така.

Іде Лесь Курбас, а за ним іде нова доба...

Іде Лесь Курбас, і "слідить" на тій новій добі.

Слідить "Царями Єдиними", "Газами", "Гайдамаками", "Мак
бетами", "Хігінсами", "Малахіями"...

А спід ступнів його іскри викрешуються. Іскри ті обер-
таються в режлабораторії, в театральні студії, в нові етапи
українського театального мистецтва.

Не заважайте йому: хай іде!

Хай іде Народний артист Української Радянської Респуб-
ліки Лесь Курбас!

"КУЛЬТУРА І ПОБУТ"

/Додаток до газети "Вісті"/

№ 7, ст. 4-5, Хар.

Субота 18 лютого 1928 року.

Новітні 19

Смакони 19

